

Lausunto

31.08.2021

Asia: VN/22558/2020

Lausuntopyyntö monikanavarahoituksen purkamisen valmistelun virkamiesselvityksestä

Yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvaukset

Kommenttinne koskien yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvausten osiota (luku 3)

Kuluttajaliitto- Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua virkamiesselvityksestä.

Riittävien julkisten sosiaali- ja terveystalouden turvaaminen on keskeinen julkisen vallan velvollisuus. Kela-korvausten avulla on lisätty kansalaisten yhdenvertaisuutta sekä parannettu kaikkien yksilöiden mahdollisuuksia yksityisten terveydenhuollon palveluiden käyttöön. Vaikka Kela-korvauksia on viime vuosina pienennetty, voidaan tämän periaatteen nähdä olevan edelleen korvausten taustalla.

Koronapandemia on lisännyt julkisen terveydenhuollon kuormitusta viime vuosina ja julkisen terveydenhuollon velvollisuus turvata myös kiireettömän terveydenhuollon palvelut kansalaisille ei ole aina toteutunut riittävällä tavalla. Kuluttajaliitto katsoo, että ensisijaista on turvata julkisen terveydenhuollon riittävä resursointi, jotta kansalaiset saavat tarvitsemaansa terveyden- ja sairaanhoitoa julkiselta sektorilta.

On kuitenkin huomioitava, että Kela-korvauksilla on täydentävä merkitys suomalaisessa terveydenhuollossa valinnanmahdollisuuksien lisääjänä. Monikanavarahoituksen purkamista koskevan virkamiesselvityksen (myöhemmin tässä lausunnossa ”virkamiesselvityksen”) liite 4:ssä tuodaan esiin tuore Taloustutkimuksen kysely. Kyselyn tulosten perusteella voidaan sanoa, että Kela-korvausten lakkauttaminen vaikuttaisi erityisen voimakkaasti pääkaupunkiseudun ulkopuolella asuviin henkilöihin, joiden kotitalouden tulot olivat pienet tai joilla ei ollut yksityistä sairauskuluvakuutuksista. Hoito- ja tutkimuskorvausten lakkauttaminen saattaisi siten jossain määrin lisätä sosioekonomisia eroja yksityisten terveystalouden käytössä. Kuluttajaliitto katsoo, että jatkossakin kansalaisten mahdollisuuksia valita myös yksityisen terveydenhuoltosektorin palvelut

tulee turvata Kela-korvausten avulla. Yhteiskunnan tulee suojella erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden valinnanmahdollisuuksia.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on tiettyjen erikoislääkäreiden palveluiden katsottu kuuluvan suurelta osin tosiasiallisesti yksityisen sektorin järjestämisvastuulle. Näitä ovat esimerkiksi gynekologiset palvelut sekä silmälääkäripalvelut. Suunterveydenhuollossa puolet aikuisväestöstä käyttää yksityisen sektorin palveluita. Kuluttajaliitto katsoo, että kaikkien erikoisalojen palveluita tulisi olla tosiasiasa riittävästi tarjolla kansalaisille julkisella sektorilla. Kuluttajaliitto haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että gynekologisten palveluiden yksilöille kohdistuva maksurasitus kohdistuu lisäksi useimmiten vain yhteen sukupuoleen. Jos gynekologisia palveluita ja silmälääkäreiden palveluita ei järjestetä nykyistä kattavammin julkisella sektorilla, on tärkeää, että yhteiskunta tukee näiden terveyspalveluiden käyttöä Kela-korvausten avulla.

Virkamiesselvityksessä tuodaan esiin julkisen sektorin vaikeudet rekrytoida terveydenhuollon henkilöstöä. Terveydenhuollon henkilöstön jaksaminen työssään on keskeinen terveydenhuoltosektoria koskeva kysymys, joka on avain potilaiden saamaan laadukkaaseen hoitoon. Jos Kela-korvaukset lakkautetaan ja potilaita siirtyy yksityiseltä sektorilta julkiselle sektorille, on riskinä, että henkilöstön kuormitus kasvaa entisestään ja työntekijöitä siirtyy yksityiselle sektorille. Kuluttajaliitto katsoo, että nyt tulisi varmistua siitä, että sote-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnilta hyvinvointialueille toteutetaan niin, että laadukkaat palvelut turvataan potilaille myös sote-uudistuksen siirtymävaiheessa. Jos sote-uudistuksen jälkeen havaitaan, että nykyiset julkisen terveydenhuollon haasteet ovat ratkenneet järjestämisvastuun siirtymässä isommille palveluiden järjestäjille ja sote-palveluja tarjotaan julkisella sektorilla nykyistä laajemmin, voidaan Kela-korvausten lakkauttamista tarkastella uudelleen.

Mikä valmisteluryhmän arvioimista vaihtoehtoista olisi mielestänne kannatettavin? Onko teillä tiedossanne jokin muu vaihtoehto, joka tulisi jatkotyöskentelyssä huomioida?

Kuluttajaliitto kannattaa vaihtoehto A:ta, jossa yksityisen sairaanhoidon korvauksia maksettaisiin edelleen.

Matkakorvaukset

Kommenttinne koskien matkakorvausten osiota (luku 4)

On tärkeää, että matkakorvaukset turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaille jatkossakin, sillä jokaisella tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveydenhoitopalveluita. Korvausten saamisen tulee olla helppoa ja nopeaa asiakkaalle. Kuluttajaliitolla ei ole muuta lausuttavaa matkakorvausten osiosta.

Mikä valmisteluryhmän arvioimista vaihtoehtoista olisi mielestänne kannatettavin? Onko teillä tiedossanne jokin muu vaihtoehto, joka tulisi jatkotyöskentelyssä huomioida?

-

Vaativa lääkinällinen kuntoutus ja kuntoutuspsykoterapia

Kommenttinne koskien kuntoutuksen osioita (luku 5)

Mielenterveyspalveluiden saatavuuden haasteet ovat olleet paljon esillä viime aikoina ja palveluissa on havaittu olevan resurssivajetta niin perus- kuin erikoissairaanhoidon tasolla.

Kuntoutuspalveluita koskevan palveluverkon tulisi olla nykyistä selkeämpi. Kansalaisella tulisi olla aina ymmärrys siitä, mistä hän saa apua esimerkiksi mielenterveysongelmiin ja apua pitäisi olla myös nopeasti tarjolla. Kuntoutuspalveluita tarvitsevat henkilöt ovat usein haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joiden palveluiden turvaamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Kuluttajaliitto katsoo, että mielenterveyspalveluiden saatavuus on nostettava keskiöön ja terapiatakuu tulee toteuttaa kiireellisesti.

Valmisteluryhmä on esittänyt eri vaihtoehtoja kuntoutuspalveluiden järjestämiseksi. Kuluttajaliitto kannattaa tällä hetkellä vaihtoehto 1:stä. Nykyisessä sosiaali- ja terveydenhuollon murrosvaiheessa toimijoiden moninaisuus voi turvata saatavilla olevien palveluiden monipuolisuutta asiakkaan hyväksi, kun vastuuta palveluista ei ole keskitetty yhdelle taholle. Tämä tuodaan esiin myös virkamiesselvityksessä. Kun sote-palveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille, voi kysymystä kuntoutuspalveluista tarkastella uudelleen. Oli kuntoutuspalveluiden rahoitustapa tulevaisuudessa mikä tahansa esitetyistä vaihtoehdoista, on tärkeää, että kuntoutuspalveluiden ja mielenterveyspalveluiden saatavuutta parannetaan nykytilanteesta. Yhteistyötä eri toimijoiden välillä tulee tehostaa ja palveluprosessien tulee olla entistä asiakasystävällisempiä.

Mikä valmisteluryhmän arvioimista vaihtoehdoista olisi mielestänne kannatettavin? Onko teillä tiedossanne jokin muu vaihtoehto, joka tulisi jatkotyöskentelyssä huomioida?

Kuluttajaliitto kannattaa tällä hetkellä vaihtoehto 1:stä.

Lääkekorvaukset

Kommenttinne koskien lääkekorvausten osiota (luku 6)

Virkamiesselvityksen vaikutustenarviointi on hyvin yleisellä tasolla ja eri vaihtoehtojen vaikutuksia kansalaisiin tulisi vielä tarkastella lisää. Kuluttajaliitto katsoo, että on tärkeää, että hoitovaihtoehdon valintaa eivät ohjaa rahoitusjärjestelmät. Kansalaisen tulee jatkossakin saada yksityisellä sektorilla määrättyistä lääkkeistä Kela-korvauksia. Kuluttajaliitolla ei ole muuta lausuttavaa lääkekorvausten osiosta.

Mikä valmisteluryhmän arvioimista vaihtoehdoista olisi mielestänne kannatettavin? Onko teillä tiedossanne jokin muu vaihtoehto, joka tulisi jatkotyöskentelyssä huomioida?

-

Muita kommentteja ja huomioita

Onko teillä muita kommentteja tai huomiota monikanavarahoituksen purkamisen valmistelun jatkotyössä huomioitavaksi?

Monikanavarahoituksen purkamisen valmistelun jatkotyössä tulee tehdä lisää asiakaslähtöistä vaikutustenarviointia. Kuluttajaliitto haluaa myös muistuttaa, että on tärkeää, että valmistelun jatkotyössä tarkastellaan tämänhetkisen sairausvakuutus- ja asiakasmaksujärjestelmän heikkouksia koskien erityisesti asiakkaiden vuosiomavastuuosuuksia eli maksukattoja. Lisäksi valmistelun jatkotyössä tulisi huomioida myös muut sosiaali- ja terveydenhuollon sektorin keskeiset uudistustarpeet, joita liittyy esimerkiksi suomalaiseen apteekkijärjestelmään.

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry